

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. нaвк. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописи не звертається.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місцяно: в краю 450 зок. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. 40 швейцарських франків, Італії 750 лір, Німеччині 30 марк, Швейцарії 5 швейцарських франків, Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 750 лев, Австрії 750 ш. — Зміна адреси 1 зок.</p>	<p>В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ ЦІНА ОДНОГО ПРИКІРНИКА 20 сот.</p>
---	--	---

В непевному положенні.

кандидати на міністрів. — Непорозуміння в лоні ППС. — Спеціалісти в справі „національних меншостей“. — За звільнення арештованих генералів. — Повноваження для президента. — Аграрні заворушення в різних сторонах Польщі. — Познанщина не хоче скоритися.

Варшава, 7. червня 1926.

Про майбутній склад нового уряду ходять різні поговори, однак в цій справі ніхто не знає чогось позитивного. Інших людей як кандидатів на міністрів подають в колах правих, інших в колах лівої. Прем. Бартель сказав у своїм інтерв'ю з представниками преси, що подавані в часописах назвища кандидатів на міністерські місця є тільки звичайними собі комбінаціями. Він, Бартель, застеріг собі склад нового уряду і від того робить залежним прийняття місця утворення уряду.

У Варшаві подають такі назвища майбутніх членів уряду: прем'єр — Бартель, можливо також міністр закордонних справ, Млодзяновський — внутрішні справи, марш. Пілсудський — військові справи, Маковський — судівництво. Міністром закордонних справ називають Януша Радзівілла, якого кандидатури протиставляють правих, міністром скарбу — З. Хша новського або Чеслава Клярнера. П. Чехович лишився би на становищі держ. підсекр. в мін. скарбу, міністерство промислу й торгівлі обійняв би Е. Квятковський. Говорять також про кандидатуру Залеського на становищі міністра закордонних справ і львівського професора Твардовського на становищі міністра освіти.

Багато уваги присячують тут тим непорозумінням, що зродилися в лоні ППС. У зв'язку з кризою в соціалістичному клубі говориться про сецесію кількох послів з клубу. Чи і наскільки прийде в лоні ППС. до розламу, покаже найближча будучина.

Заступник голови ради міністрів мін. внутр. справ Млодзяновський має конференції сьогодні з п. Анушом (Визволене), з Осмолевським (б. комісар східних земель), з б. мін. Леоном Васілевським і д-ром Брийським. Кажуть, що ці конференції стоять у зв'язку з намірами нового уряду змінити політику у відношенні до „нац. меншостей“, з окрема до Українців і Білорусинів, бо всіх згаданих політиків вважають за знавців-спеціалістів польської меншовтової квестії.

В справі чотирьох арештованих генералів, а саме Розвадовського, Загурського, Мальчевського і Язвінського, що сидять у Вильні, була вчора у кардинала Каковського делегація в складі Фудаківського (голови Центр. Різн. Т-ва), Юндаля (заст. голови Землянської Ради Начальній) і сен. Стецького. Делегація просила інтервенції в справі звільнення згаданих генералів. Кардинал Каковський обіцяв зайнятися тою справою.

„Нови Курер Польскі“ довідається, що між повноваженнями для президента, які новий уряд пропонує прийняти, буде також уповноваження, на основі якого президент держави зможе ратифікувати умови міжнародних конвенцій, чи то вже заключені, чи то ті, що будуть заключені в майбутності.

У Варшаві ходять вісти про селянські заворушення в різних околицях Польщі. Селяне кинулися до самочинного вирубування лісів, поділу панської землі і т. п. За подання кількох таких вісток сконфісковано тут „Газету Варшавську Поранну“. Таксамо тривожні вісти приходять з Познанщини, яка зовсім не думає погодитися з існуючим станом річей. У восвідстві паморським і познанським введено на ново вишкочений стан, який викликає нове обурення на цілих західних „кресах“, як це найкраще видно зі становища познанської преси.

Отворення сесії Союзу Народів.

Женева, 7. червня 1926.

Нині отворено сесію Ради Союзу Народів. Предсідник Гуані, представник Уругваю. Брийн і Чемберлен є присутні, не явився делегат Бразилії Мельо. Франко з причини недиспозиції. Рада рішила звернутися до гагського трибуналу, щоби видав опінію в справі компетенції міжнародної організації праці щодо регламентації праці підприємств, головних дрібних пекарських підприємств. Опісля Рада прийняла справоздання ішла в справі праці комітету гігієни. З черги Чемберлен заясував справу договору, заключеного з Туреччиною в справі Мосуля. Гуані іменем Ради Союзу Народів висловив вдволення з приводу заключення цього договору. Брийн пропонував писмо, в якому жадав співдіяння всіх держав для скордунування діяльності поліції та утворення спеціального комітету карного законодавства для боротьби з фальшуванням заграничних банкнотів.

Брийн конферував із Чемберленом, Вандервельдом, Бенешом і представниками малої антанті. Приймав на конференції мадярського прем'єра Бетлена.

Після підписання англ.-турецького договору.

У палаті лордів висловили бажання щоби тепер після заключення англійсько-турецького договору забрати англійські війська з Мосуля.

Поза оголошеннями вже подробицями англійсько-турецького договору в справі Мосуля, передбачують утворення контрольної комісії для територій на границі Туреччини й Ірака. Комісія ця збиреться вперше два місяці після ратифікації договору, а крім цього радитиме що шість місяців на протяжіння десяти літ. Виміна ратифікаційних документів буде в Ангорі.

У справі англійсько-турецького договору париський „Ле Журналь“ пише: Англія віднесла успіх, якого давно вже не мала. Ллойд Джордзеві помилки направлено. Англія задержує для себе Мосуль і не наражається на непорозуміння з Туреччиною, одночасно наближується

Чужинці в краю і за кордоном вже переконалися, що найліпше і найдешевше масло тільки у фірмі

Кр. Мол. Союз „МаслоСолон“ в Стрию
бо виробляють під доглядом фахових молочарських техніків, а продаж з першої руки. — Звертайтеся з повним довірою до наших солоних складів: Львів, Ринок 10; Стрий, Шевченка 3; Станіславів, Соборського 28; Перемишль, Ринок 23; Самбір, Косішківка 11 а; (від 13. червня) Залеська 1866 (біля перестанку.) 1—15

до Туреччини, а відсувається від блоку держав побіджених, що групуються довкола С. Р. С. Р.

Берлінський лист.

Свято Франка. — Панахида по С. Петлюрі.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 3. червня 1926

Спілка об'єднаних українських організацій у Німеччині рішила вшанувати 10-ліття смерті І. Франка солідним святом і доручила переведення окремого комітету, який і уладня його в суботу, дня 29. травня, в селі „Кіттенбах“ при вулиці „Пітсхоф“.

Свято було відпівдано до місцевих обставин доволі скромне, але випало гарно й полишило по собі добре враження. Свято відкрив короткою промовою голова Спілки об'єднаних українських організацій інж. Шемерт, що під свідомим враженням трагічної смерті С. Петлюри видав також честь його пам'яті.

Реферат про життя, діяльність та ідеали І. Франка виголосив Домет Олянич, про І. Франка як ученого говорив д-р З. Кузеля, З. Пеленський віддав жемужав „Каменярів“.

У музично-вокальний част. пі свято взяли участь наш молодий співачка п. Грива Туркешевича, виступком-композитор Карло Менгельберг і музичний квартет, зложений з п. Д. П. Скоропадського (І. скрипка), Г. Вікенбаха (2. скрипка), І. Дебріса (альт), Г. Горюнга (чело). П. Туркешевича вдалося підготувати дві нові композиції А. Рудницького „Де знаю, що мене до тебе тягне“ (до слів І. Франка), „На що мені питати“ (до слів О. Олеса) й „Сні, дитинко моя“ С. Людкевича. К. Менгельберг витупив з своїми власними вдатними композиціями, а квартет підігра. Шуб-ротзе „Моя сон пісня з „Дон“.

В неділю, дня 30. травня, як вже було згадано в „Ділі“, заходом „Спілки об'єднаних українських організацій у Німеччині“ відбулося в православної церкви панахида по С. Петлюрі. На панахиді явилися відпоручники українських організацій та більше число як певних Українців, бо ріжні погляди, як ними й гетам і... Скоропадський.

Про святкування пам'яті С. Петлюри був виданий окремий комунікат, який оголосили майже всі місцеві часописи, не виключаючи й московського „Руса“, що римочасно не посоромився виступити з нашішним фейлетоном Фальковського. Іноза тим тутешня німецька преса не виявила із зрозумілих причин більшого зацікавлення для докладніших коментарів вбивства С. Петлюри й обмежилася тільки до телеграм і загальних заміток про ролю буюного „шефа“ України „Ліне“ „Фоссіне Цайтунг“, „Берлінер Тагеблат“ і „Локалпанагер“ виступили з більшими редакційними коментарями. **Н. Я.**

Біржа.

Гроші.

Курс ефективного доаяра загався в приватних оборотах між 1015—1025 при неодностайній тенденції, канадський долар 1010—1016, Польський Банк платив валюту і девізи по паритеті 998 і по тім курсу закупив валюту і девізи від експортерів кількадесят тисяч доларів. Максимальний банківний курс виносив 1010—1012 і був курсом близьким реальному.

Збіжжя.

Подана в пишених облігах, при слабій зацікавленні. Подана жита доранує попити. Грека сильно оферована при недовостанні відбориці, дальше лижкова тенденція. Інастріж оживлений. Пишених кресів біла 40—47, пишених кресів червона 40—42, жито галицьке 27, жемів галицький паштінний 25—26.

В „новій ситуації“.

Львів, 8. травня 1926.

З хвилею повороту „польського Гарібальдіа“ на легалізаційний шлях і насильного вшанування „моральної революції“ в правні рямки — постає в Польщі „нова ситуація“. Очевидно, поки-що та „нова ситуація“ нічим не ріжниться від старої за винятком повної компромітації існуючих законодавчих установ польської держави і неприродного напучування захватної ескаутівної влади. А сетаки після перевороту і зміни на становищі президента держави створилася „нова ситуація“, що найменше формально відмінна від попередньої.

Перш усього „моральний“ узурпатор поводитися незвичайно бундючно. Є це з одного боку прояв його крайнього егоїзму, а з другого — якесь поки-що таємно зберігане почуття твердого ґрунту, базованого на зовнішній силі. Ще в часі перевороту права польська преса говорила про звязок марш. Пілсудського з Англією. Вдержання золотого на закордонних біржах підчас перевороту і його звизка після побіди вказують, що фактично тут криється якась сила, прихильна побідникові. Це тим більше цікаве, що господарське життя й економічний стан Польщі не то не поправився, але виказує фактично дальшу розкладову тенденцію.

Однак в „новій ситуації“ можна добачити дальші зародки змін і навіть глибших потрясень, розуміється — якщо можна в Польщі говорити про якінебудь консеквенції. Висловом тих змін є поворот маршалка Пілсудського направо. Невдавно його орган („Курер Поранний“) з повною безцеремонністю зазначував, що Пілсудський не має ніяких амбіцій стати суспільним реформатором; він претендує тільки на роль морального відродителя. Його поведінка після побіди і згадана вгорі заява його органу не могли лишитися без впливу на настрої консервативно-шовіністичної правлі. Поголоски про акцію Ст. Грабського в користь Пілсудського на терені ЗЛН, підтверджу візита, зложена през. Мосцішських львом погромникові українського шкільництва. Проф. Ст. Грабський, мріючи про однонаціональну польську державу, є прихильником консолідації всіх польських сил від крайньої правлі до поміркованої лівиці. З тією метою він не лише створив був коаліційний уряд з неспівачами, але й піддержував звязок зі Суліяком, щоби до тієї концепції приєднати марш. Пілсудського. І те, що не повелось йому через переворотом, може вдатися тепер Ст. Грабський в свої намагаання пішов так далеко, що не завагає зголосити воштань недовіра для голови ЗЛН, проф. Гломбінського, щоби тільки прихильно настроїти диктатора для своєї концепції. Виновником перевороту і проливу крови — на думку проф. Ст. Грабського — є винна така сама правлія, яка не зміла чи з не оправданної впертості не хотіла задовольнити амбіції марш. Пілсудського. Тепер же, коли він насильно зробив собі сатисфакцію, треба вміти його використати і збрати в свої хомути. А що марш. Пілсудський не є від того, про те свід-

Муєш бути мовою!

стало прикличкою по випробуванню і пачки цитринового екстракту АІРУМІНА.

Генеральне представництво на Польщу:

ТИТАНІ, Львів Різницька 8.

1247a)

45—70

менше великого громадянина, як поета. Навесені референтом факти, подорожі та характеристики мають значення автентичного матеріалу, не вишпурованого із запарованих архівів та бездушних біографій, а зачепленого з самого життя, а безпосередньої обсервації та з надогою, що правда, громадянського співпраці референта з Франком. Помітне зінтересування присутніх цих відомостях, каже сподівання, що ці союзи цієї драми Трипольського було б інтересом також для ширшого загалу нашого громадянства.

Другий реферат, д-ра О. Грицака, який відчитав п. М. Залізняка, займався поетичною творчістю Франка. В цілій поетичній творчості, такій широкій під оглядом змісту і форм, підкреснено референтом те, що є самою майже істотною основою всієї діяльності Франка і що для нас найцінніше: його революційні настрої, який до безпощадної боротьби із зовнішнім та внутрішнім рабством.

Оці головні точки програми доповняли декламації запису до „Мойсея“ і поеми в честь Франка, укладеної на це свято д-ром О. Грицаком. Декламував п. Л. Рудий.

Сала Чеського Народного Дому — Готель шур іост, в якій відбулася академія, анювана була доволі численною публікою, та всеж таки не так ч. сленною, як того можна було сподіватися. Вина лежить у тім, що апорядку подібних свят зазвичай кохось забувають про деякі властивості відносного терену, з якими до певної міри треба рахуватися. А належить до них те, що в літні чи весняні неділі майже все, що живе, покидає місто і виїжджає до ліса на свіже повітря. Людям, які шість днів у тиждень віддаються фабричним порохом або шумним бюром „воздухом“, того сегомо дня забрати не годиться, не можна і — коли ходити про більшість — ніхто неспіши забрати, про що можна було ще раз переконатися на святі Франка, що замість до трьох соток згуртувало тільки одну сотню громадян.

В зв'язку зі святкуванням пам'яті Франка гадаємо, що, в найближчому часі в робітничому т-ві „Родина“ виголошений буде окремий відчит про Франка, а 12-го ч. м. старанням аматорського гуртка „Сцена“ при соц. т-ві „Єдність“ відіграна драма Франка „Украдене Шастя“.

Ясенчук.

З життя еміграції.

Ще з діяльності українських культурно-освітніх товариств у Кракові.

Краків, 2. черня 1926.

Краківська філія Союзу Українок перешла з конючости на себе агенди, які до своєїм призначенню повинні належати до Рідної Школи, а саме до місцевого Круга УПТ. Такими агендами вваляються систематичні курси українознавства, які покищо заступають українську приватну школу, викладачі, улаштування дитячих свят, зборки на Рідну Школу і т. п.

Дня 9. травня ч. р. відбувся в Кракові концерт а честь Шевченка, влаштований дітьми під управою місцевої філії Союзу Українок. І хоча концертів таких і подібних було тут чимало за останні роки, то все таки згадати лишень про собітравний, смисливий спомин.

Аудиторія — це переважно дітвора. Від наймолодших до старших вже — всі з жадобою гляділи на сцену, де перед їх очима пересувалися то картини з життя малого Тараса, то знова поодинокі прохушки, виконані самими дітьми. Одначе до найкращих точок програми належав безумовно балет. Такі українські народні танці, як аркан, коломийка, великодний хоронд, даліше „журалі“ чи соловий „чужак“ (спеціально гарний) були виведені малими виконавцями з незвичайною легкістю. Завданчті не належить їхньому інструкторові п. Р. Петрині, ученикові Абраменка. Школа лише, що побіч драматичної вистави, солоспіву, декляцій і загалом балету не було ще й дитячого хору, а тоді свято зробило би ще краще враження.

Заслуга товариства, устроюючого того роду імпреси на далекій чужині, є незвичайно велика. Без таких чи інших свят, без національного освідомлення і виконання загальні, ці діти були б засуджені заздалегідь на денціоналізацію.

Краківська філія Союзу Українок основана недавно, бо щойно осеню 1924 р. за ініціативою п. Ксені Добрянської. З того часу заведено вже приватні курси української мови та історії для молоді, підтан устроювано святкові концерти і вистави для дітей, які звичайно кінчилися заходами для малих учасників, що тим більше чудно дітвора між собою. Для старших відбувалися відкриті й чайні вечери. За анюдом п. Добрянської з Кракова вибрано головою товариства з початком квітня ч. р. п. Ольгу Коритовську. Вибір переведено також щасливо, бо нова управителька Союзу веде успішно важке діло.

Українські культурно-освітні товариства в Кракові в нещодавно спинаються із собою до такої спільної акції належить

мр. виснаження дітей на вакаційні оселі. І так минулого року виїхало було двоє дітей кращою і заходом Союзу Українок і філії краківської „Просвіти“ до Милова. Цього року виїхав Союз Українок старшаста вислати знова діти до Східної Галичини на шкільні фері.

„Просвіта“ розвинула також живу діяльність під керівництвом інж. Рома з Коритовської. Заслуги його є тимбільше, що в часі, коли наша місцеві інтелігенція відсулася — на жаль — у великій мірі від праці в культурному житті української громади, — він один тільки не заважає вести провад просвітної установи серед тяжких обставин.

Акціо „Просвіти“ піддержує українська Академія Громад, передовсім через свою співучасті з всіх сферах і концертів. Приналежні належності тут молодому музиканту п. Маріоні Ляшишевському, котрий багато часу — може й зі шкодою для своїх студій — посвячував на проби хору, ведучи його дуже гарно від кількох років. Технік, але ширим робітником є член віддлу „Просвіти“, скрипник п. М. Новосільський.

Багато надій покладала тутешня українська еміграція в заснованому в лютом ч. р. Кругу УПТ. Їсі сподівалися, що цей Кругок поведе але курси української мови й виклади, одісля займе всі дитячі святами, зберіже грошей на „Рідну Школу“ і т. д., а філія Союзу Українок могла би сприявати своєю діяльністю в іншому, більше спеціальному жіночому напрямі. Між тим управа Круга — на преселікий жаль — зовсім не дає про своє завадані і обов'язки зі шкодою для загальної справи. Може Головна Управа УПТ, у Львові, займатися цією справою і спонукає тутешній Кругок УПТ до інтензивнішої діяльності.

Українська Академія Громад і Товариство студентів-емігрантів з Великої України працюють пильно. Українська Академія Громад уладжує що-тижні відкриті в останньому часі заснувала власний Спортовий Кругок.

На майбутнє можна лише те сказати, що розвиток українських краківських товариств залежатиме від збірної праці. Нікому не вільно тут усувати від неї, оправдаючись якимись „обставинами“. Бо праця для загалу то не милостина, то наш святий обов'язок!

Данієл М. Горняквич.

НОВИНКИ.

— Конф. ската. Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за 10 рядків статейки „Сепаратизм у Познанщині“, де передано за польськими часописами комунікат, оголошений „Організацією оборони держави в Познані“. Це 52. з черги конфіската нашого днявника ч. р.

— На могилі Івана Франка. В четвер 3. червня сокілські гнізда віддавати честь Франкові на його могилі. В 9-й год ранку прийшли туди делегації з вінками від Сокола-Батька, Сокола III і Сокола IV, зі Львова, Соколів з Винник, Миколаїв та Бродок та Спортового Тов. „Україна“. Також явилоса на святі національне студентство з вінком з написом: „Великому Учителеві — Державиницькому Молодому“. Крім цього зібралоса над могилою кількост осіб. Поліція, лякаючись небажаних маніфестацій, загрозила „Соколові“, що він відповідатиме за них відомими наслідками для самого Товариства. Над могилою промовив лише голова „Сокола“ дир. М. Заячківський, а пісні відіспівання „Вічна пам'ять“ зібрані розійшлися. Друга частина свята виїжджала пополудне на площі „Сокола Батька“ відікладена внаслідок дощу на 10. червня.

— Доля політичних в'язнів. Дзєнік Людовіч в числі з дня 7-го ч. м. помілює таку заяву політичних в'язнів, що сидять при вул. Баторія: В останніх тижнях арештували чимало людей. Між в'язнями є також редактори припинених часописів „Світло“ та „Di Vox“, обвинувачені в § 58. к. з. Управа в'язнів ставиться до політичних в'язнів як до звичайних злочинців і відмовляє їм первісних прав, яких не шадить „високопоставленим“ ошуканням, злочинам і фальшивинам. Молодих хлопців, арештованих на донос шпигуна, що вони „комуністи“ або „що на відкриті поста Брити хотів бити внаслідок“, управа в'язнів помістила в келіях разом з бандитами, найгіршим шумовиним. Всі заходи, щоб їх перенести до політичних келій, є без наслідка. Поведінка скіпача з недужими в'язнями просто скандальна. Треба згодошуватися

по п'ять разів, заки один раз кого викличуть до лікарів. З чакоточно недужих глузувати і не захотіти їм права користуватися двічі проходом, якого зазначають різні афери та ошукачі. П. Гавель, голова окружного суду, потурає самоволі визначної влади супроти політичних в'язнів і не відповідає на їх жалення“.

— Ревізія й арештування. Пишуть нам зі Старого Самбора: Перех роком вернуа з еміграції з Чехословаччини син тутешнього мішанина Осип Сенета. Носив він червону краватку та червоний гузічок у киші сурдута. Мабуть не признала тутешня поліція безпечним для держави, тому перелав дня 3. ч. м. рано при участі слідчого судді у нього ревізію та арештувала його і перевела до судових арештів. Забрало в нього кілька брошур і приватну його кореспонденцію. Переведено в тім дії також ревізію в кількох інших синів тутешніх мішан, прим. Теоф. Вовчина і Луки Пининського, але самих їх поділено на волю. Кажуть, що ті репресії спричинила інтервенція якогось польського офіцера, котрому ті червоні відзнаки видались грізними для цілости держави. Годиться згадати, що арештований Сенета хорий на важку грудну недугу.

— З документів часу. Wzawa. Nr. 176'9. Starosiwu wyzwa Wieleb. ks. Józef Kuczkude gr. kar. prob. aby się dni 21. V. b. r. o godz 10. przed południem w urzędzie tutejszym niezawodnie i w i i u pod pisanego zgłosił względem przesuclmni p d grzywnę 0 zł i d p r wadzeniem przez policję. St ro two w Zborow e dnia 12. V. 1926. P. w l kowski mp. — St ro two w Zbo row e L. 17616. Zb rów 21. V. 1926. Ks. Józef Kuczkud. i. i 35. z m e z lały w Bub. zcz nach. Przekroczenie rozp. m n. z 16. IX. 1875 L. 1767 nam. z 25. IX. 1875 L. 47131 popelnione przez wygotowanie metryki ur dż n dla Oresty Semen Semczy szyna w formie nieprawdliwej. Wi ne udowodniono doniesieniem, winnem przyznaniem się i zbadaniem że otwiony świadmie wysł i metrykę urodzeni dla Semczy szyn w formie niepr widłowej. Obwin onego uznaje się winnym przekroczenia z rubr. IV. i zasądza się go na p d stawie § 7 i 11 roz. z 20. IV. 1851 na grzywnę 5 zł. St rosi Chmielowski.

— Пересторога Бельгії. Пишуть нам з Лієж в Бельгії: Бажаючих студювати в Бельгії в Лієж (Liege) у високих технічних школах перестерегаємо, щоб не рахували на ніяку посаду чи навіть фізичну працю, бо це виключене. Тут не можна ніде заробити настільки, щоб можна було жити і вчитися. Зазначуємо, що місячне студентське удержання вноситься тут середно 15 дол.; хто не має такої суми, забезпеченої кожного місяця, нехай не приїздить. Подіємо це тому, бо деякі українські студенти, що приїхали сюди без засобів, рахуючи на працю, розчарувалися і тепер гірко бідують.

— Малоросійський плуг і російський професор. З берлінського „Руля“ довідуємось про характеристичний інцидент, який трапився в українській сільсько-господарській Академії в Потебратках. Викладав там від довгого часу російський проф. Шиндлер, спеціаліст від будови машин. А що не вмів по українськи, дозволили йому по російськи. А що про машини можна викладати аж до смерті, не виявляючи своїх політичних пересвідчень був би і російський професор учив ще довго під фірмою Української Академії, як би одного дня не вправився йому випадково від серця термін „малоросійський плуг“. Це вразило слухачів і вони домагались післи викладу попенень від нього, чому „малоросійський“. На це професор заявив, що „малоросійський плуг“ точно означений, прийнятий на у к о в а р і терміні, такий самий

як „Український скот“. Просто та ясно. Слухачі більше не явилися на його виклади і російський професор не мав по більше робити в українській Академії. З цього висновок такий: російський професор ще також привітний науковий термін на означену машину, але не так легко змінюється під впливами таких аргументів, як сполучення та революція.

— Епідемія самовбивств. Новий випадок самовбивства між гімпазіною молоддю трапився вчор. Застрілявся 16-літній Вільгельм Шмаленберг, уч. VI. кл., син солінича з Винник. Дівся причина смерті невідома, бо родина в таких випадках не радо подас її до відома преси. — Весняна любовна трагедія стала причиною самовбивства 18-літньої служанки Анни Михальської з вул. Піпсової 11. Користуючи з незлізної неспрастности дома своїх господарів, дівчина повисилася на таку від ліпств. Залишила заповіт, розділивши своє маленьке майно і лист до „невідомого“, який робив їй завдані наперекір. — Надто важким стало життя Софії Фершлайсер, яка брала його надто легко. Заробляючи на вулиці, там і рішила смерті, випила йодину прихланцем, зайшовши до каміни на Марійській площі, звідки перевезли її до шпиталю.

— Століття смерті К. М. Вебера. Дня 5. червня минає 100 літ від смерті Карла Марі Вебера, визначного німецького композитора і творця романтичного напрямку в музиці. Вебер був першим, що у своїх операх („Вільний стрілець“, „Евріанте“ і „Оберон“) позав черпати теми з народних вірувань і переклав та став на шлях романтизму. Крім опер вставився численними оркестральними, фортепьяновими та вокальними творами. Уродився 18. XII. 1786 в Евтія у Німеччині, помер 5. VI. 1826 у Лондоні. З нагоди століття його смерті відбудуться в днях 5—11 ч. м. в родинній його місці в Евтія величаві свята. — О. З.

Вироби рядовиків резерву. Від 30. серпня починаються 4-тижневі військові виправи для всіх рядовиків річної резерви з 1899 і 1900 р. які з якоїнебудь причини не брали участі у виправках минулого року, з винятком тих, що одержали дозвіл відкласти ці виправи або були звільнені військовим лікарем. Згодошувати треба свої адреси особисто або на письмі до 25. червня до тієї ПКУ, до якої належать на підставі місця побуту. Хто з них свої адреси не подасть, статне на себе кару 6-тижневого арешту або 300 зол. гривни.

М'ясо стало дорожче. Львівський магістрат означив нові максимальні ціни на м'ясо, вузенину та товші.

— Пригадуємо Вп. Громадливству, що в четвер дня 10. червня ч. р. відбудеться в селі Тоа ім. М. Лисенка в год. 8-й вечерові гротескова (юстрація) завірювання Івана Франка під з. „Лиг Микита“. Рецитув. Вп. Федорченка. Пластично-декоративна обстановка арт. майора Ковжуна. Зірніний світ виконав інж. техн. Архипенко. Постановка Л. Лепкого.

— З кіна У кіні „Лев“ почалась вистава нової фільми на підставі повісті славного французького письменника Клод Фараера п. з. Перех битвою. У головній ролі Ніла Ваина. — У кіні „Корнерник“ фільма п. з. Дитина та світ — Культура тіла. Ліше для дорослих. Мушкет та жіночі можуть оглядати разом.

З життя товариств і установ.

Загальні збори Центрального Кооперативного Банку „Краків Союз Кредитивний“ у Львові відбулися дня 3. червня 1926 при участі 66 членів (з них 23 повноважених кооператив і 43 членів), від пров. дом президента Надарної Ради д-ра Володимира Охримовича і його заступника д-ра Михайла Володимирів.

зати не лише його постійні заяви на тему людської честності й діла без огляду на партії, але згадавши вже візита през. Мосійського. Ці відвідини на львівському ґрунті найбільшого немишисника всього, що українське, є незвичайно багатомовним знаком часу; вони є просто промовою українського народу — розуміється, наскільки сім мільонів українців можна вважати громадянами сучасної Польщі.

Поворот марш. Пілсудського на право є одночасно його віддаленням від поміркованої лінії, в першу чергу від створеної ним колись ППС. Напередодні записання новозабраного президента прийшло до драматичної розмови між головами ППС з одного боку і марш. Пілсудським та през. Бартлем з другого. На всі дорікання, пелесіви про удари парламентаризмом і демократії відповіли марш. Пілсудський, а за ним і през. Бартель ядерними пропозиціями, які неможливо повторити в як-так пристойній тоwarzістві. Між новими панамі положення і провідниками поміркованої лінії прийшло до повного розбрату. Висловом цього є між іншим суботнішня стаття „Роботнік-а“ під написом „Що далі?“.

Даліше існування союму — читасмо там — є неможливе. Ще перед переворотом 12 травня було ясно, що той сойм уже переживав, що він не відповідає волі громадянства, що все більше стається акційним і яриданним чинником. Коаліційний уряд був останньою спробою вкрасити з того союму якісь іскри добра і громадського пожитку. Колиж та спроба не повелася, коли виявилось знов, що під плашкою коаліційної реакції далі хоче панувати на шкоду краю, — той сойм утратив всяку рацію існування. Він уже міг адобути лише на провокацію у формі уряду Хісно-Піаста. Революція 12—14 травня задала тому уряду, а одночасно і тому сойму смертний удар. Всі чули, всі розуміють, що це вже неможливо кінеш... Про якунебудь нормальну працю не може бути мови. Перескок від Хісно-Піаста до легалізації революції 12—14 травня і до вибору кандидата марш. Пілсудського перерває в тому соймі все горі дном. Перед революцією той сойм існував ще правом безсилля, неохотою більшості партій відкидається до виборця, наміром переплутувати ще кілька реакційних законів. Тепер нема в тому соймі ніякої справки, ніякої думки, ніякої сили. А зате працюючі маси нічого не хочуть кутити той сойм. Даліше існування того союму є небезпечно, грізно небезпечно для принципів парламентаризму. Сойм усунується на бік, сойм злегковажений і понижуваний, сойм, який перестав щеобудувати висловлювати і який трактується лише як перепону, ошаджувану в імя букви конституції — не може і не повинен продовжувати існування. Зі соймом, який творить зло — можна боротися. Сойм, який є нічим — розпадає парламентарне життя, дає привід до найбільш дикої прокислової агітації, до найбільш рафінованих замислів без союму взагалі“.

І якраз на цьому підкладі, на базі розбійності щодо збереження парламентаризму приходить до гострих сутичок між панамі нового положення і пелесіви, які без сумніву є найсерйознішою партією поміркованої лінії. Інші партії поміркованої лінії, тав, селянська демократія і партії центра не входять фактично в рахунок. Проти себе стоять вищепоказані з Пілсудським, що звільня схилється в їх бік, і пелесіви. Перші бажать зберегти свою супрематію, задержуючи теперішній сойм і рахуючи на приплив для них дальший розвиток подій, а другі домагаються негайного розв'язання союму і переведення нових виборів в пересвідченні, що кращою ситуацією не буде для них ніколи. Для досягнення своїх цілей перші виставляють домагання зміни виборчої ординації в дує виключного планування польського елемента, другі домагаються збереження обов'язуючої виборчої ординації.

В теперішній хвилі положення пелесіви є спожаліни гідні. Вони необачно зробили Пілсудського мужем провідання, носилися з ним, як баба зі ступою, рекламували його перед масами й дочекалися могутнього кознення воєвжиків цяхованим чоботом. Бажаючі рятувати себе в опійні мас, вони — як-

Жіночі модні матер'яли

Шовки, Полотна

Мужеські сукна

1530

16—2

ФІРМА

РОМАН

ЗУБИК

Б'їв, Галицька 15

що будуть послідовні — мусять ступити на шлях боротьби з Пілсудським за принципи демократії і парламентаризму.

„Нова ситуація“ зовсім не краща від старої. Не краща вона не лише тому, що ППС, примушена боротися з диктаторсько-абсолютистичними затіями але й тому, що Познанщина й Поморя не дуже то схильні акцентувати консолідаційну політику Ст. Грабського, не виявляють охоти брати в свій ідеологічний полон Пілсудського, а — навпаки — готуються до відпаду, бо — мовляв — „krew bratni wola... o pomscie... nie! o upamiętnie!“

Після огидного вбивства.

Танець божевільних.

Огидне вбивство от. С. Петлюри, довершене російським Жидом Сам. Шварцбартом, викликало просто танець божевільних в жидівських колах, а пароксизм дикунства в жидівській пресі. Нормально думаюча і відчувача людина навіть у відношенні до найбільшого противника чи ворога, стаючи перед трагічною величиною смерті, вміє зберегти якийсь щонайменше здержливо-пристойний становище. На жаль, зовсім інакше ставляться до своїх противників, в даному випадку ще й безосновно, ті, які постійно декларують про велич своєї етики.

Таємні ходи, зв'язані зі штайфрейдою, процесі „obywateli lwowskich“, вперта пошуканка за винуватцями, а в останньому часі глорифікація вбивника Шварцбарта і толочення брудними чоботами пам'яті людини, яка займає визначне місце в найновішій історії українського народу, доказує, якого покрюю є та ославлена етика і якої етичної вартості є її носії. Крім того годиться зазначити, що ославлена жидівська мудрість, обережна тактика, якої ніби-то тримаються жидівські політики, є звичайною безпідставною авторекламою. Головною прикметою Жидів є невгамовна пристрасність і скриванно-кровожадна пімста. А там, де до голосу доходить пристрасність і мстивість, пропаде розум. Довказом жидівського нерозуму була справа Штайфгера, а доказом страдання просто-дорочих змислів є відношення до факту огидного вбивства С. Петлюри.

Загнавшись в спільний кут, подекуди Жиди роблять незначний відворот. Висловом цього є стаття секретаря Східно-галицької Сіон. Організації д-ра А. Ротфельда, поміщена у львівській „Хвилі“ (ч. 7589 з 4 ч. м.) під написом „З приводу вбивства Петлюри“.

Мовляв, жидівське громадянство не бажало робити розголосу з приводу вбивства С. Петлюри, якого імя опінія (?) вважала з погроми. Але таке відсвідження трагічних спогадів жидівського пресою, було неминуче. Воно було б сталося навіть тоді, колиб С. Петлюра помер був натуральною смертю. Жидівська преса з охотою розгулялася на могилі трагічно вбитого, бо „ніхт“ досі з ніякої сторони не ставав в обороні Петлюри. Тому тим більшою несподіванкою для жидівського громадянства було те, що українська преса і громадянство в краю почало пагло величати — етлоу як національного вождя і героя, а опісля дорікали жидівській пресі з приводу зайнятого нею становища“.

Очевидно, тут заходить „опуліт“. Мовляв, опінія світового жидівства тісно зв'язала імя Петлюри з погроми. Українське громадянство цієї опінії не поборювало і її не простувало. Також сам Петлюра не заходився біля того, щоби отри-

стися із роблених йому закидів. Очевидно, вся вина на боці українського громадянства й української преси, які нічого не зробили, щоби очистити імя пок. Петлюри. Жиди можуть прийти з „допомогою“. Вони кажуть, що

„є готові постаратися, щоби ті матер'яли (які збирає Комітет жидівських делегатів в Парижі для оборони Шварцбарта) поставлено до диспозиції компетентним українським чинникам. Радо будемо співпрацювати над повним висвітленням цієї справи. Якщо українська преса уважає Петлюру своєю коловою постаттю і якщо у висліді досвідів виявиться його невинність, то жидівське громадянство з радістю повтасе той факт, що постать цієї мрії з погроми і різниці Жидів на Україні не мала і не могла мати ніякого спільного“.

Цей qu i- відворот повиталиб ми теж дуже радо, як би ми мали віру в ширість писаного. На жаль, ми тієї віри не маємо. Навпаки з дотеперішньої жидівської поведінки можемо робити якраз протилежні висновки. Перш усього дрібна замітка. Др Ротфельд твердить, що роззухвалення жидівської преси є вислідом дезорієнтації щодо становища української преси. Колиб не те, то може не було би такого божевільного танцю. А те становище української преси було несподіване, бо досі вона поборювала Петлюру.

Для винищення всяких баламутів слід твердити, що західно-українська преса поборювала С. Петлюру як політичного діяча, поборювала його акцією, гостро ставилася до варшавського договору, протиставляла його походів на Київ під польськими прапорами, одначе все високо ставила його ідейність і відданість справі незалежності України.

Західно-українська преса, правда, різко боронила С. Петлюру перед закидами погромництва з двох причин: 1) тому, що погроми відбувалися поза західно-українською територією та що той обов'язок спадав на пресу і дипломатію УНР, і 2) тому, що в часі погромів навіть Жиди не виступали так різко і пристрасно проти уряду УНР, а Петлюри зокрема, як тепер. Навпаки, багато жидівських політиків з Вел. України (Марголін, Красний, Гольдфельдман і ин.) боронили Петлюру перед закидами погромництва, а жидівська преса, яка тепер на пам'яті і на честі вбитого не минає одного білого місця, не опрокидувала тієї оборони.

Пропозицію дати українським чинникам до перевірки погромницькі матеріали — моглиб ми з радістю прийняти до відома, колиб одночасно комітет жид. делегатів в Парижі, бажаючи безсторонно і вичерпно освітити положення на Вел. Україні в р. 1917—1920, захотів віддати нам до контролю також матеріали про криваву різню Українців Жидами, переведену в казашатах чрезвычайно.

Ніхто з нас не заперечує, назапекти твердимо, що на Вел. Україні були в добі революції і домашньої війни страшні жидівські погроми, яких жертвою падали здебільшого невинні, Петлюра був непричасний в тих погромах, навапак намагався розпорядитися, до речі кажучи — слабкими силами боронити жидівське населення перед погромщиками. Та коли ставити справу у всю широчину, то тут зовсім не йде про особу Петлюри, тільки про взаємовідносини між Українцями і Жидами. Треба теж висвітлити, чому ті погроми відбувалися, яка була їх причина, скільки жертв пожегли не лише погроми, але й чрезвычайка, яка була в ціло-

сти в жидівських руках і жидівським знаряддям пімсти.

До односторонніх матеріалів ми не маємо ніякого довіря. Наапаки, уваживши жидівський характер історично відомі факти фальшування всяких „документів“ Жидами (хоч як прикро нам це значувати!), уважасмо доцільнішим аргументувати з цієї великодушної пропозиції.

А як виглядають ті „документи“, нехай послужить перший-ліпший „документ“ з краю. Як подає „Хвиля“ з 3 ч. м., в жидівських архівах в Берліні є між іншим записка на полк. Петрова, що ніби то він в березні 1919 р. організував другий погром в Житомирі. „Є то — каже „Хвиля“ і жид. архів в Берліні — той сам Петрів, який пізніше був іменований Петлюрою міністром...“ Отже слід ствердити, що міністер військових справ Петрів ніколи не був організатором ніяких погромів азагалі, а в Житомирі зокрема. Мін. Петрів, високо освічена людина, був полковником генштабу за царських часів і професором військової академії. У Петлюри — що так висловимося — він ніколи не командував ніякою частиною, тільки був командантом юнацької (кадетської) школи, а опісля міністром.

До інших справ, уміщених в жид. архівах і „устійєних“ в жидівській опінії, ми ще повернемо.

Франкові свята.

Свято Івана Академія.

Львів, 6, червня 1926.

Недільна Академія в 16-літні роки смерті Франка мала трохи відмінний характер, ніж традиційні Шевченкові Академії. Ця відмінність не була наслідком якоїсь новості чи різновидності програми. Те, чого там не було, а значило в нас буває на таких Академіях, мовляв, депо на це мільйони загальне враження. Організатори таких Академії схилюються нині внести коли не нового духа, то бодай новий тон. Це нелегко і тому покимо мусьть задовольнитися тим, що пропонують точки програми заздало збалансовано.

Перша точка: істнує поезія Б. Лепкого віддала випадково, іза несприятливості автора. Може й краще сталося, що її не заступали імпровізацією промовою. Дві музичні точки програми, а саме „Блаженна-а“ Стеценка і величчя симфонія Людкевича піддержали повагу цього святого зібрання. Нехай музичні критики осядуть, в якій мірі симфонічна оркестра та хорі відповідала високому мистецькому домагання, а новий тайр п. С. Людкевича „Камеярів“ гідний був Франкового тексту. На всякий випадок годиться зазначити, що враження, викликане симфонією, було величчє.

Декламацію „Камеярів“ п. Остапчик Людський зустріли на салі різні оплески, ісі, що читали чи чули цю поезію сотні разів, відчували в інтерпретації п. Людського ще раз її силу, молодечу саєвість і живучість: усе від модульній голосу до підкреслювання нюансів тексту, від енергії та безосередності вислову аж до тона ніжності було наскрізь вистежє.

Проф. К. Студинський на основі політичних і судових матеріалів подав хід арештування, слідства і судового процесу з р. 1878, в якому головними обвинуваченими були Ів. Франко, Мих. Павлик і Ст. Терещук. Матеріал зібраний солідно; на жаль, особа Ів. Франка губиться в масі несуттєвих подробиць.

При нагоді Академії слід звернути увагу на одну менше відраду нашу громадянства у відношенні до цього роду свят. На салі, а навіть на сцені можна було запримітити одиниць, які на свято велись у значимий буденний одяг, що помешало враження деякого наступного формою такого свята. Нові демократичні ідеї не мають нічого спільного з безбальністю та легковажністю моменту. Розуміємо рік, який важкі умовини життя не дають ніякої чедурливості, не хочемо боронити ніякого спеціального церемоніалу, а кажемо про те мінімум товариських форм, яке є ознакою поваги для себе та свого середовища.

Свято Івана Франка у Відні.

Відень, 1, червня 1926.

В десятилітній смерті Івана Франка іденське громадянство відзначало давній великого Камеяра святою академією, яка відбулася дня 30, травня в р. старим товариства: „Besida“, „Житий Сіон“, „Родина“ і „Сін“.

На програму свята склалися: два реферати, а саме д-ра Кирила Гриньовського про Франка як громадянина і д-ра Остала Галицького про Франка як поета, а крим цього два декламації.

Реферат д-ра Гриньовського, в якому бесідник упритул і цілком спосіб для нагнати громадської діяльності Франка на тій його окруженні, був дуже диним причиною до падіння Франка